

Role NGO při tvorbě environmentální politiky

RNDr. **Jiří Jakl**
předseda Zvonečnick, z.s.

21.4.2022, ŽP a zdraví

debaty, konference,
letní akademie

poznávací
výjezdy

osvěta
a Dny Země

ekologická řešení
a inovace

NGO a environment

- Ekologické organizace (typicky v Zeleném kruhu)
- Svazy a jednoty (ČSOP, ČZS, ČRS, ČMMJ)
- Vědecké a oborové společnosti (ČBS, ČZS, ČSO)

- Vzdělávají, hospodaří, pěstují vědu a vstupují také do politiky

NGO - nevládní neziskové organizace

- Nevládní - mohou vládu kritizovat i podporovat její kroky
- Neziskové - na rozdíl od firem cílem není zisk, ale bez prostředků se také neobejdou - financování z darů i veřejných rozpočtů
- Spolky - od roku 2014 právní forma podle nového občanského zákoníku (89/2012 Sb.)

"Demokracie je diskuse" (T. G. Masaryk)

Zelený kruh

- Asociace "ekonevládek" - členové řádní (25 členů) a členové přidružení ("oborová platforma" 65 členů)
- Jednodušší komunikace a postupování informací mezi organizacemi, poradenství
- Na rozdíl od svazů nemá řídicí a zastupující vedení, spíše koordinující ústředí pro jednotlivé organizace

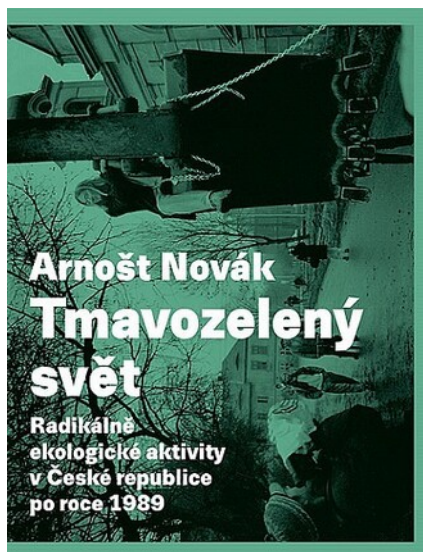
Radikálnost

- Blokování dálnic, elektráren, spaloven, dolů

Radikálnost

- Definice s extrémistickými postoji a aktivitami, netolerance
- Únik ekologických organizací z extrémismu a přeměna na lobisty, příjemce grantů a pracovníky - umírněnost místo radikálnosti

Aktivismus

- Jednání aktivistů, činnost z přesvědčení, motivace ke zlepšení společnosti
- Formy: politické kampaně, pouliční pochody, bojkoty, stávky, demonstrace, petice, psaní dopisů politikům nebo do novin, hladovky

Spolupráce s veřejnou správou

- Ke spolupráci musejí mít vůli obě strany, jinak jen marné doprošování či neschopnost vůbec spolu věcně jednat
- Kde je vůle, tam je cesta (A. Einstein)
- Spolupráce má smysl, pokud jeden druhému nedělá jen užitečného účastníka ("...máte přeci možnost jednat a participaci podporujeme" - ...jen co říkáte je ve skutečnosti jedno)

Jak něco prosadit

- Politik má program, kandiduje a podle podpory ve volbách prosazuje
- Neziskovka něco navrhuje politikům a rozhodování je na jejich mandátu
- Participace - často může jít o možnost vůbec zaznění nějakého argumentu či řešení v politické rozpravě a zvážení politiky

Politické neziskovky

- "Pletou se do politiky a nejsou užitečné"
- Varování politiků "skryté nebezpečí", "sosání rozpočtu", "deformování"
- Kritika z KSČM, ODS, SPD, Trikolóra (2019)
- Snaha politiků rozlišit "prosté neziskovky" s uznáním užitečnosti, ale při vyjádření k politice užitečnost pozbývají a už jde politické neziskovky - má neziskovka právo na vyjádření názoru?

Poradní orgány

- Odborné komise, týmy poradců - jmenovány politiky, pracují při nich a radí
- Projednání problému mezi odborníky a formulace doporučení
- Zestručnění informací, shrnutí různých úhlů, analytika
- Možnost křížení názoru neodborné členské základny strany a odborného názoru bez politické podpory - důležitější názor zdola či odborný?

Osvěta

- Spotřebitelství (odpady, energie, voda, doprava), přiblížení ochrany přírody
- Volnějši proti školní výuce, garance kvality i jen na samotné neziskovce

Obohacení politického procesu

- Iniciativy, nápady a řešení - viditelně i do politických stran

Zodpovědnost

- NGO nenesou zodpovědnost za rozhodování
- Kvalitní NGO mají výstupy na úrovni, jako kdyby zodpovědnost měly - zodpovídají za kvalitu a o zodpovědnosti uvažují, včetně požadavků na ekonomiku a dopadů na sociální sféru

Odbornost

- Než nástroje aktivismu využití odbornosti
- Působení v odborných poradních orgánech s odbornými argumenty a debata o nich v odborném kruhu

Tlaky na vládu

- Vláda pod vlivem firem, institucí, svazů, médií atd.
- Tlak na vládu z pozice mocnější EU
- Moc korporací - možnost přesunutí pracovních míst a danění, zájem méně přísných norem na ochranu zdraví a životního prostředí
- NGO mohou ovlivňovat veřejné mínění, ale nemají moc a kapitál

Role médií

- Politici otevírají společenskou debatu a získávají pro svá řešení podporu veřejnosti
- Média mají své vlastníky, prostor pro politiky a naladění článků může vycházet více ze zaměstnaneckého poměru novináře a rozhodování redakce o zveřejnění článku
- Novinky čte více občanů, než výstupy přímo politiků

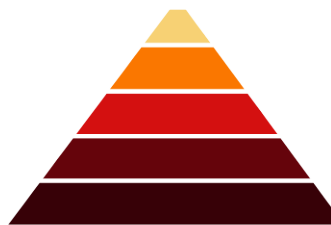
Vztahy

- Místo věcné debaty větší význam, kdo koho podporuje
- Konkurence, spojenectví, nepřátelství silnější, než argument a vhodné řešení

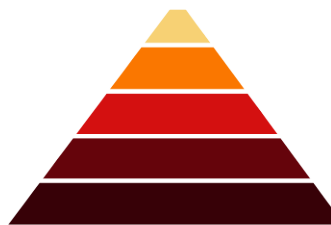
Iniciativa k zastupiteli, poslanci

- Koaliční a opoziční - buď rovnou všem, nebo nejprve ke koaličním a v případě nezdaru k opozičním
- Opozice nemá většinu a k většině je tedy potřeba hledat podporu v koalici
- Řadoví zastupitelé a poslanci mívají více času, svůj postoj mohou přinést dále vyšším politikům

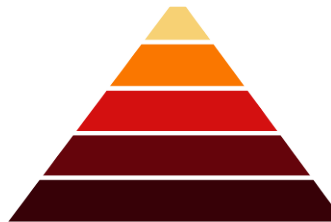
Iniciativa k předsedovi

- Předseda rady (starosta, hejtman), vlády (premiér), strany, výboru
- Známost, vliv, možnost pověřit ostatní politiky, výbory, prověřit poradci a někam dovést
- Psát rovnou premiérovi bez předchozího projednání a získání podpory na nižší úrovni - v případě neznámých jednotlivců spíše zdvořilostní odpovědi kabinetu k dalšímu zabývání a s poděkováním

Iniciativa k úředníkovi

- Úředník nemá politický mandát, ale politické koncepce, zákony atd. sepisuje, může mít v rukách i management (správu chráněného území, údržba silnic)
- O iniciativě může informovat politiky a s pověřením připravit podklady pro rozhodování

Úspěchy "ekonevládek"

- Náhrady freonů, nedovoz německých odpadů
- Limity pro těžbu uhlí a odklon od uhlí
- Ne spalovnám (plasty do rozvojových zemí "na recyklaci"), ne velkým přehradám a jezům na Labi, oddalování nových jaderných bloků
- Konec podpory pěstování řepky
- Sporné úložiště jaderného odpadu

Příklad vysokorychlostní železnice

- Hluk ze železnice předmětem ochrany zdraví
- Oddělená jednání ke hluku - protihlukové valy mohou mít přínos i pro životní prostředí
- Rozsáhlá modernizace x úplně nové tratě
- Ředitel přípravy VRT SŽ Martin Švehlík:
"připomínky ekologů mohou přispět k dalšímu zkvalitnění projektu"

Závěrem

- Politika se vyvíjí a s tím i náhled na NGO
- Možností vstupů do politiky existuje celá řada a NGO je jednou z legitimních možností
- K úspěchu vede dlouhá cesta

Děkuji za pozornost!